

په څخه د دروونشیکاری (په یوه ندى نیوان نه دهب و درووناسی)

په یوه ندى نیوان نه دهب و دروونى مرؤف پیویستی به سلماندن نییه، نه پیوه ندىیه همیشه خسله تیکى دوسره ی هیه، دروونى مرؤف نه دهب ده خولقینیت و نه دهبیش دروونى مرؤف په وهرده دهکات، تیگه شتن و تیروانینه دروونیه کانی مرؤف سهیری چند لایه نیک له ژیانى سروشتى و مرؤی دهکات و بنه ماکانى نه فراندنه نه دهبیه کان دهینیته کایه وه، له پروویکی دیکه وه نه دهبیش سهیری حقیقه ته کانی ژیان دهکات تا پروونکهره وهی چند لایه نیکى دروونى مرؤی بیت هر له ریگه یه شه که په څخه نه دهبى و درووناسی په یوه ندى گه لیکى هاوبه ش پیدا ده کمن. نووسر له گوشه نیگایه ک و درووناس له گوشه نیگایه کی دیکه وه له ژیانى مرؤی دروانیت، به لام گوشه نیگا و تیروانینی هر دووکیان وهک یه که. واته هر دووکیان گرنگی به ژیانى مرؤی و دیمه نه کانی ژیانى مرؤی ددهن و هر کامیکیان به جوریک گهران و پشکنین و خوی وابسته به خیال و هست و سوزه کان و بابه ته رؤحی و دروونیه کانی مرؤف دهکات.



رهخنه‌ی دهر وونناسی لهم نیوانهدا هه‌وئی ئه‌وه دهدات، که په‌یوه‌ندییه زیندوو و هه‌ستپیکراوه‌کانی نیوان هونهر و هونهرمه‌ند بدۆزیته‌وه و هه‌لبستیت به لی‌کۆلینه‌وه له‌وه‌ی که له پشتی به‌رهمی ئه‌ده‌بی دایه، له‌کاتیکدا ره‌خنه ته‌قلیدی و کلاسیکیه‌کان زۆربه‌ی کات سه‌رنجیان له ره‌هه‌نده میژوویی و هزری و ئیستاتیکی، یان ره‌هوشتییه‌کان داوه، به دهربرینیکی دیکه بی ئه‌وه‌ی بتوانریت که بانگه‌شه‌ی ئه‌وه بکریت که ته‌واوی لایهن و ره‌هه‌نده‌کانی به‌رهمیک ده‌کریت له‌ژیر ره‌وشنایی ره‌خنه‌ی دهر وونناسی لی‌کۆلینه‌وه‌ی له‌سه‌ر بکریت ده‌توانریت دان به‌وه‌دا بنریت که ره‌خنه‌ی دهر وونناسی له‌توانای دایه که هه‌ندی له لایهن و ره‌هه‌نده‌کانی به‌رهمه‌که‌مان بو راقه‌بکات که ره‌خنه‌ی ئه‌ده‌بی له رابردوو‌دا فه‌رامۆشی کردوو‌ه.

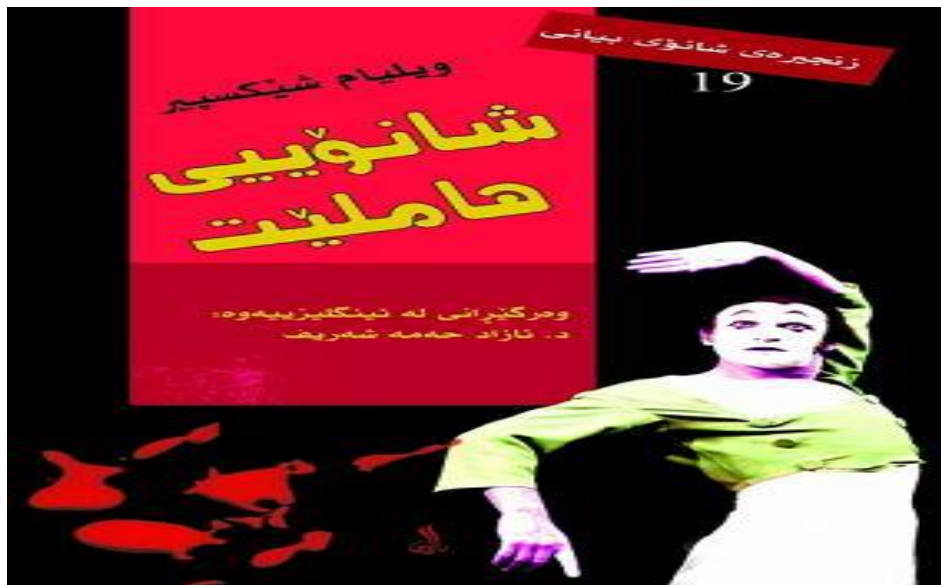
پیشینه‌ی ره‌خنه‌ی دهر وونناسی

ئه‌گه‌رچی پێویسته سه‌ده‌ی بیستم به سه‌رده‌می دهرکهوتنی راسته‌قینه و گه‌شه‌کردنی ره‌خنه‌ی دهر وونناسی هه‌ژمار بکریت، به‌لام ناکریت چه‌ند چالاکییه‌کی سنورداری هه‌ندی که‌سانی پیشینان له سه‌ده‌کانی رابردوو‌شدا نکۆلییان لی‌بکریت ره‌نگه ئه‌رستو یه‌که‌مین که‌سیک بی‌ت، که به خسته‌ه‌رووی بیردۆزی کاساریس پا‌ک‌کردنه‌وه‌ی دهر وون، یان دهر وون پا‌ک‌زی، به‌شپوهیه‌کی نیمچه زانستی سه‌رنجی له په‌یوه‌ندی نیوان ئه‌ده‌ب و دهر وون داوه و جو‌ریک له ره‌خنه‌ی دهر وونناسی دارشتوو‌ه.

. خودی فرۆید چەندینجار خۆی دانی پێداناو و بەر هەمگەلیکی وەک
برایانی کارامازۆفی دیستۆفسکی نووسەری ناوداری پرووسی و تراژیدیای
هاملیتی شکسپیری گەورە شانۆنامەنووسی ئینگلیزی گەواھیدەری
راستییهکی لەم جۆرەن فرۆید و ڕەخنەیی دەروونناسی بیگومان لە سەدەیی
بیستەمدا فرۆید پێشەوای ڕەخنەیی دەروونناسی، کاتیک ئێو دوو نامیلکە
بەناوبانگەکی خۆی لەبارەیی لیۆناردۆ داڤینشی و ھۆلدەرلین نووسی، ئێوا
خۆی لەخۆیدا کاریکی نوێ و ابەستە بە تاکی نیشاندا و کارەکی ئێو بوو
نموونە و سەر مەشقییک بۆ کەسانییک کە لەم ڕیگەییەدا ھەنگاویان ھەلھینا،
سەیری ئەمە لەویدا بوو کە بە ماوەییەکی کەم ھەر لەگەڵ ڕەوسەندنی
شیوازیکی لەم جۆرە لە ڕەخنەیی ئەدەبییدا سەدان کتیب و نامیلکە و
لەبارەیی شیکردنەو و شروۆفەکاری دەروونناسی بەر ھەمەکانی نووسەرە
جۆراوجۆرەکان نووسرا و ئەم بیروباوەری لە ھۆشی خەلک ڕەگی
داکوئا.



بیرۆکه‌کانی فرۆید له یه‌که‌مین سائله‌کانی ده‌یه‌ی دووهمی سه‌ده‌ی بیستم ده‌ستپێکرد و به‌وه‌رگیرانی به‌رهمه‌کانی فرۆید بۆ زمانی ئینگلیزی گروویپیکی گه‌وره‌ی ره‌خنه‌گران ئاشنایه‌تییان له‌گه‌ڵ بیرۆکه‌کانی ئه‌و په‌یداکرد کاتیک که دکتۆر ئارنهریت جۆنز شیکردنه‌وه به‌ناویانگه‌که‌ی خۆی له‌باره‌ی هاملیت له‌گۆشه‌نیگای فرۆیدییه‌وه ب‌لاوکرده‌وه، سه‌ره‌رای هه‌ندیک ره‌خنه‌لیگرتن پێشسوازییه‌کی فراوانی لیکرا، چونکه ره‌خنه‌گرانی ئه‌ده‌بی ئه‌م شیکردنه‌وه‌یان به‌مۆدیل و نموونه‌یه‌ک بۆ پرۆسه‌ی شیکردنه‌وه ده‌روونناسییه‌کانی خۆیان دانا ده‌سپێک و ب‌لاوبوون هوه‌ی ره‌خنه‌ی ده‌روونی نوێ به‌هۆی فرۆید و لایه‌نگران و خویندکاره‌کانی‌هوه‌ بوو، ب‌ج‌لام ئه‌و بۆچوونان‌ه‌ی فرۆید و شیکردن هوه‌ ده‌روونی‌ه‌کانی‌ه‌و له‌نیوانی پشتگیری و ره‌تکردنه‌وه‌دا بووه هۆی هۆی چه‌ندین گوزارشتی نه‌شیاو و تاوانی زۆری بدریته پ‌ال.



هه‌له تیگه‌یشتن و سنوردارییه‌کان

ئهوه‌ی به بنهره‌ت و بنه‌مای هه‌له تیگه‌یشتن سه‌باره‌ت به ره‌خنه‌ی ده‌رووناسی هه‌ژمار ده‌کریت، تیگه‌یشتنیکی دروسته له‌باره‌ی ئهم شیوازه، هه‌روه‌ها چه‌ند که‌موکوپریه‌که له لیکدانه‌وه‌گه‌لیک که ده‌چنه ناو خانه‌ی ئهم شیوازه ره‌خنه‌ییوه، ره‌خنه‌گرانی ده‌رووناس هه‌ندێ جار له شیکردنه‌وه و لیکدانه‌وه‌کانی خۆیان سوود له وشه‌گه‌لیکی تایبه‌تمه‌ند. واته وه‌رده‌گرن، که وشه‌گه‌لیک که له‌ناو گرووپه‌که‌ی خۆیاندا به‌کار دیت زۆربه‌ی کات بۆ که‌سانی ناپیشه‌یی شتیکی نه‌ناسراون، له روویکی دیکه‌وه ئهم ره‌خنه‌گرانه کاتیک ئاشنایه‌تیان له‌گه‌ڵ ماهییه‌تی ئه‌ده‌ب نه‌بیت، ئه‌وا له‌باره‌ی پاژ و ورده‌کارییه ئه‌ده‌بیه‌کان ده‌که‌ونه غه‌فله‌ته‌وه و ئهم خاله‌ش ده‌بیته هۆی جووره روانین و سه‌یرکردنیکی تاکلایه‌نانه به‌رامبه‌ر به به‌رهمه ئه‌ده‌بیه‌کان، هه‌لبه‌ته پیچه‌وانه‌ی ئهم بابته‌ش راسته، چونکه زۆر جار وا هاتۆته پیشه‌وه که چه‌ند ئه‌دیپکی ناشاره‌زا له چه‌مکه ورده‌کانی ده‌رووناسی، به‌هۆی ئاشنایه‌ته‌تییه‌کی رووکه‌شی له چوارچۆیه‌ی درکردنی هه‌ندیک له زاراوه‌کان، چه‌ند شیکردنه‌وه‌یه‌کیان به‌ده‌ست داوه، که به هۆی هه‌ندیک تیروانینی ساده‌وه بۆته هۆی هاتنه‌کایه‌وه‌ی چه‌ند شکسته‌یک له کاره‌کانیاندا، ئۆبالی ئه‌وه‌ش که‌وتۆته ئه‌ستۆی ره‌خنه‌ی ده‌رووناسی جگه له‌مانه بۆ زۆریک له ئه‌دیبه نه‌ریتی و ئه‌وانه‌ی که ئاشنایه‌تیان له‌گه‌ڵ ره‌خنه‌ی ده‌رووناسی نییه خسته‌ن‌رووی چه‌ند بابته‌تیکی وه‌ک گری ئۆدیپ، گری خه‌ساندن، رۆلی به‌رزبوونه‌وه و بالایی له داهینان و ئه‌فراندنی به‌رهمی هونه‌ریدا، هه‌میشه بۆته مایه‌ی سه‌رسورمانی و هه‌ندێ جاریش بۆته مایه‌ی ترس و سه‌ره‌نجام به خۆپاریزی و ره‌تکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌ی ده‌رووناسی کۆتایی پیه‌اتوه.